

Kirken møter synagogen

Jødisk musikk har røtter som går tilbake til tiden fra det gammelt testamentet. I første Mosebok nevnes en mann ved navnet Jubal som stamfar til alle musikere. Sang og instrumentalmusikk har vært en viktig del av tempelkulten i Jerusalem frem til tempelets ødeleggelse i år 70. Deretter ble bruken av instrumenter i synagoger forbudt – på den ene siden som et uttrykk for sorg over tempelets ødeleggelse og på den andre siden for å ivareta budet om sabbatsro. Musikken i synagogen ble dermed utelukkende vokalmusikk, i vekselsang mellom kantor og menighet.

Tidlig på 1800-tallet førte Napoleons bestrebelser for å integrere de franske jødene i samfunnet til en reformasjon av musikken som ble brukt i synagogene. Orgelet, instrumentenes dronning, ble innført - først i Seesen i Niedersachsen i 1810. I 1933 disponerte 74 jødiske menigheter i Tyskland over et orgel, først og fremst i de mer liberale reformsynagoger. Mange komponister begynte å skrive musikk til bruk i synagoger.

Gullalderen til jødisk liturgisk musikk varte i omtrent hundre år. Holocaust betydde også slutten på denne rike musikalske tradisjonen: Synagoge-orgler ble ødelagt sammen med bygningene, mange partiturer gikk tapt, og minnene om denne rike tradisjonen ble utslettet. I dag finnes det kun få synagoger med orgler.

I de senere år har flere musikologer, deriblant Semjon Kalinowsky, gjennom intenst forskningsarbeid funnet noen av de glemte verkene og utgitt disse. Siden de fleste av disse verkene krever et orgel, finner fremføringen i hovedsak sted i kirker.

Vi får høre verker av noen få komponister som fremdeles er godt kjent (som Max Bruch og Jehan Alain). Mesteparten er skrevet av komponister som har vært berømte sin samtid, men glemt etter Holocaust som Louis Lewandowski, Friedrich Gernsheim og Joseph Sulzer.